

VI SÉR LEGE- OG LÆRINGS- MILJØER OVER DET HELE!

"Nærvær – er det største læringsrum, vi har!", siger de. Men rundt om nærværet har de mindst en halv snes læringsrum mere! Plus 4 legezoner. Plus de har selv designet deres møbler. Sådan!

Af Birgit Barasinski, pædagog og leder, Skovtrolden

Hedensted
Kommune

- "Nu bliver jeg nødt til at vente for at komme forbi"
- "Jeg blev lige lidt våd ... pyt med det"
- "Hvorfor synker min sten i vandet, men min kammerats blad sejler?"
- "Er vandet koldt i dag eller er det varmt?"
- "Jeg laver bølger med mine tæer, men jeg skal lige passe på den båd, der kommer sejlede"
- "Det kilder i hånden, når jeg stikker hånden ind i vandfaldet"

... citerer fra børn ved den vandlegeplads, vi har bygget og som har fokus på leg og læring i det element, alle børn er draget af ... nemlig vand. Vi skal kun tænde for vandknappen og så er alle børn i Skovtrolden motiveret til at eksperimentere og udforske med deres krop, sprog og fantasi.

Da vi skulle bygge den i sin tid, samlede vi et børnepanel for at sikre os en bred forståelse af, hvad der var interessant. Børnene fremførte ved den lejlighed, at der skulle være vandfald, en bro og man skulle kunne lave en dæmning. Vi bygger stadig til og ændrer det, der ikke fungerer.

Men det handler ikke kun om vandlegepladsen. Faktisk ser vi lege- og læringsmiljøer overalt i vores institution og i omgivelserne!

Hér er eksempler, hvoraf nogle eksemplificeres i de følgende afsnit:

- I skoven
- I samlinger
- På Havnen
- På marken
- I Garderoben
- I det blå

I skoven ...

Vi ønsker at formidle viden og færdigheder, udvikle sanser, motorik, sundhed, velvære, samarbejde, fantasi, kreativitet, samt holdninger og værdier

hos vore børn. Desuden at børnene kan følge op med praktiske erfaringer med fysiske eksperimenter, såkaldt science.

En stor mundfuld, ja, men vi har gjort den erfaring, at vi kan arbejde med det hele ved at færdes meget i naturen, som er et kæmpestort udviklings- og læringsrum.

Målet er derfor at være i skoven 3 dage hver uge.

Inden skovturene samler vi alle børn i deres grupper, så de kan modtage *Feed Forward* (det modsatte af feedback). Vi fortæller, tegner og viser planlagte aktiviteter eller oplevelser for at påvirke børnenes opmærksomhed og undren, når de er derude. Nogle dage introducerer vi dog ikke andet end, hvilket tøj vi skal have på. Og under alle omstændigheder får børnene også i høj grad selv lov at opdage, undre sig og bruge deres nysgerrighed - uden at have en dagsorden fra en voksen. Vi spørger dem for eksempel om, hvor dagens gå-tur skal ende: * I granskoven hvor vi kan samle og lege med kogler? * På skovbakken hvor vi kan trille ned af den? * I gryden hvor vi kan lave reder? På marken hvor vi kan gå i ko-biograf?

Vi ser en tur som en (lære)proces, hvor vi først rydder op, inden vi samles, vi får overblik over, om alle er der, vi snakker om vejret inden vi går i skoven, vi tager tøj på, henter madpakken, pakker tasken, finder en ven at holde i hånden - og så videre.

Hvis vi lægger alt ovenstående sammen, kan man sige, at vi arbejder vi med syv kompetencer.¹

Hér skal blot eksemplificeres et par af dem:

Robusthed... ved for eksempel at hoppe over den brede å, kravle op i træet, holde insekter der kilder i hånden, blive ved med at gå op af den

¹ Fra 'Klar til læring' i Hedensted Kommune: Robusthed, Behovsudsættelse, Nysgerrighed, Vedholdenhed, Automatisering, Selvregulering/Selvdisciplin, Gode omgangsformer

stjele bakke, selvom benene er trætte, sige ”pyt” når man river sig på en gren. Børnene har også en gå-ven til og hjem fra skoven, som man skal passe på og opmuntre.

Vedholdenhed... og koncentration handler om at kunne fastholde opmærksomheden. Børnene øver sig i at tage det rigtige tøj på i forhold til vejret, pakke sin taske og finde det bedste fodtøj til en skovdag. Tøjet kan drille og vi giver børnene god tid til læring og succes, da det er vigtigt, vi får det rigtige tøj på i skoven.

Undersøgelser viser, at børn der opholder sig i et naturnært miljø har en højere koncentrationsevne, en bedre motorik og er mindre syge, samt en mere veludviklet leg end de børn, der opholder sig mere indendørs;² i skoven er der ikke legesager, man skal erobre, men ”legesager” til alle. Derfor starter en leg ude oftere med fordeling af roller og ikke med fordeling af materialer. Børnene øver sig på at forhandle og forventer ikke at få alle behov opfyldt hver gang.

I samlinger ...

Til samling og anden fælles aktivitet skal barnet kunne tilsidesætte sig selv frem for andre og gerne efterhånden opdage, at man kan lære og blive inspireret ved at lytte og vente.

Skovtroldens program begynder hver dag kl. 9.00 med en samling, hvor vi har mulighed for at se børnene og hinanden i øjnene, mærke hvordan vi har det og formidle dagens program. En god samling er for os en aktivitet, hvor børnene får muligheden for at opleve sig selv som en del af en gruppe, og alligevel får øjnene op for at være helt sin egen.

Det kan nogle gange være en stor udfordring at få skabt ro og nærvær, men vi lægger vægt på at alle børn kan få taletid. *Det er en læring som alt andet*, hvor de også skal lære at tilsidesætte sig selv ved at lytte til, hvad andre siger.

Men samling skal først og fremmest være præget af glæde ved at være sammen! Den voksne skal invitere ind til samlingen med begejstring og

glæde i sin stemme og alle skal have råbt sit navn op, så vi ved, hvem der er kommet. Barnet skal få en oplevelse af at bidrage positivt til fællesskabet blot med sin tilstedeværelse. Rummet skal være uforstyrret og det skal være behageligt for hvert enkelt barn at sidde med i rundkredsen – nogle på en pude, andre på en stol, andre igen liggende (differentieret læringsmiljø kunne man kalde det).

Sammenfattende kan vi sige, at vores ønskede respons er:

- At alle føler de er med
- At de børn, der taler udenfor tur lærer at vente, til det er deres tur og de stille og roligt kan komme på banen med noget.
- At alle vil være med til samlingen igen dag efter (vigtigt!). Og sådan har børnene det faktisk!
- At der er sket en forbedring i deltagelsen af samlingen og at stemningen er behagelig og tryk.

Vi er naturligvis opmærksomme på, hvilke forudsætninger forskellige børn har for at deltage i samlingen på disse måder. Gruppen består af 13 - 22 børn med forskellige kompetencer og ressourcer for at deltage, bidrage og modtage i aktiviteten.

På havnen (og andre steder i den ydre virkelighed) ...

De store tager afsted til Horsens Havn sammen med 2 voksne. De er delt op i to hold og vi tager derud så ofte, det kan lade sig gøre.

Det skal først og fremmest være sjovt og lærerigt men vi øver os for eksempel også i samarbejde og der er masser af praktiske anledninger til det; eksempelvis at den ene skal holde fiskestangen og den anden nettet i den fælles aktivitet for at fange en krabbe.

Vi tager til de forskellige strande, vi har i nærheden og til Uldum Mølle, hvor vi samtidig køber mel til at bage med. Vi gør det tit af flere omgange, for gentagelser og genkendelighed giver læring.

En gang om året laver vi også en stor tur for alle der er i Skovtrolden, hvor vi kører i den største bus, vi kan finde. Det kan være til Botanisk

*Vand er et oplagt lege- og læringsmiljø.
Børnene er vilde med det*

Have, et museum eller nogle parker, der har noget specielt at byde på. Ture ud i det Blå appellerer til alle temaer i læreplanerne og er meget værdsat af børnene.

Vi har delt vores børnehave og legeplads op i fire legezoner

Dét har vi gjort ud fra teorier og eksempler i ”Rum og læring” af Charlotte Ringmose og Susanne Staffeldt.³

Mål og indhold for zonen er hængt op i hvert rum. Vi har øje for, hvad der virker, for det skal vi have mere af, og det der ikke virker, skal vi justere nedad.

- **Zone 1** er meget høj aktivitet
- **Zone 2** er en aktiv zone, hvor aktiviteten er koncentreret om et emne i et forholdsvist åbent miljø hvor den voksne er tydelig i aktiviteten
- **Zone 3** er uden vokseninitieret aktivitet. Den rummer den selvstændige leg
- **Zone 4** er stillerum med stille aktiviteter

Hver morgen planlægges hverdagen og personalet placerer sig i en af zonerne for derved at inspirere og guide i de 7 kompetencer, så det individuelle barn udvikler sig ud fra nærmeste udviklingszone.

Vi har selv designet vore møbler

Dét lyder måske ikke umiddelbart som om, det har noget med leg og læring at gøre, men det har det faktisk.

Vi har fået vores lokale tømrer til at bygge reoler og legebænke, som giver et godt grundlag for et læringsmiljø. Vi har fået således fået bygget 4

³ Egentlig to bøger. ’Rum og læring – om at skabe gode læringsmiljøer i børnehaven’ – og: ’Rum og læring for de mindste – om at skabe gode læringsmiljøer i vuggestuen’. Udgivet af Dafolo og Dansk Pædagogisk Forum

legebænke, som hele tiden kan forandre rummets lege- og læringsmuligheder, fordi de har multifunktioner og er fleksible i brugen.

Desuden har vi en holdning til æstetikken og derfor har vi designet vores møbler ud fra overvejelser om, hvordan vi præsenterer et rum for børnene og at der ikke må være forstyrrende elementer, men at der skal være visuel basis for at kunne koncentrere sig.

Og ja, okay, så er vi da også lidt stolte af, at det er os selv, der har lavet dem!

Bliv ved med at observere og justere

Vores bedste bud på at nå de optimale læringsmiljøer er at give sig tid til se og høre, hvad børnene får ud af det. Vi vil aldrig komme til at se i sin helhed, hvor meget børnene får med sig på deres vej i voksenlivet. Derfor skal vi hellige os de gyldne momenter, når vi har dem foran os i hverdagen, for det er hér, vi skal lære af dem, så vi kan justere vores indretning og aktiviteter, ude som inde.

Naturbørnehaven

Skovtrolden

Holmen 8

8783 Hornsyld Bjerre

Tlf. 79918366/75681602

Mail: Birgit.Barasinski@Hedensted.dk

² Fx ”Ute på Dagis” (Grahm m.fl. 2000) og ”Børn og udeliv” (Vigsø og Nielsen 2006)